

4.

1839

Ovesné Kladruby

Karlovarský kraj

Ves ležící ve východní části okresu Cheb v blízkosti Mariánských Lázní, mezi Slavkovským lesem a Tepelskou vrchovinou bývala v minulosti významným tržním a zemědělským centrem panství Teplá, patřícího premonstrátskému klášteru. Po 2. polovině 19. století již prošla většina velkých zemědělských usedlostí přestavbou na zděné nebo kombinované z více materiálů. Podobu obce poznamenal hromadný odsun německého obyvatelstva po roce 1945.

První písemná zmínka o Ovesných Kladrubech pochází z roku 1363, další pak z roku 1385. Velký rozkvět vsi nastal v 16. století, kdy Kladruby začaly směřovat k městysu. Nadějný vývoj zbrzdil požár roku 1611, mor (1633) pustošící celé Tepelsko a následně třicetiletá válka. V důsledku účasti některých místních sedláků na selském povstání roku 1680 došlo k události, která vývoj vsi úplně přerušila a vrátila jej o několik desetiletí zpět: Po porážce povstání odňal tepelský opat Friedrich Uhl obci veškerá udělená práva a privilegia, část z nich klášter vrátil sedlákům až v roce 1717. Do roku 1850 nemohly Mariánské Lázně Ovesným Kladrubům konkurovat, v roce 1902 se však situace změnila, neboť se staly centrem okresního hejtmanství a následně politického okresu. Od té doby význam Kladrub trvale klesal. V roce 1945 měla obec 113 čísel, žilo zde 650 místních Němců a 170 německých utečenců. Zakrátko ale byla na základě Benešových dekretů většina německého obyvatelstva odsunuta a ke konci roku 1946 se ve vsi nacházelo 232 česko-slovenských obyvatel. Od 70. let 20. století se jejich počet postupně snižoval až na současných 123.

Typově lze obec zařadit mezi středověké lánové radiální vsi s tím rozdílem, že návěsní prostor se nenachází v centru, ale původně byl vymezen dvěma řadami domů. Vnější okruh tvořily největší statky s vybíhajícími lány, vnitřní kruh usedlosti menších zemědělců, zahradníků nebo řemeslníků, jako například stavení u rybníku č. ev. 11. **(obr. 1)** V řadě s vnějšími statky stojí fara s barokním kostelem sv. Vavřince.

Pro chebskou oblast osídlenou německými osadníky byly do počátku 19. století typické dřevěné stavby s roubenými obytnými částmi přízemků a roubenými nebo hrázděnými patry. Hrázděné konstrukce štítů prováděli tesaři náročným a dekorativním způsobem podle německých vzorů. V Kladrubech převažují trojboké a trojstranné usedlosti se štítovou orientací nebo úhlové (hákové) dvory.

Po 2. polovině 19. století již prošla většina velkých zemědělských usedlostí adaptací a přestavbou na zděné nebo kombinující různé materiály (kamenný sokl, zděné přízemí a hrázděné patro). Největší grunty byly tvořeny dvěma protilehlými štítově orientovanými budovami na protáhlém obdélném půdorysu spojenými vstupní bránou, která zároveň uzavírala dvůr z ulice. Dispozice domu zahrnovala světnici, vstupní síň a stáj. Dodnes se zde v řadě síní zachovala chlebová pec. Ze síně se vstupovalo přímo do stájí, jejichž dvoulodí završovala valená pruská klenba sklenutá v pásech do kamenných pilířů. Příkladem takových gruntů jsou čp. 18 a 19 stojící v blízkosti farního kostela ve vnějším pásmu dřívější okrouhlíce. **(obr. 2)** Wastlův dvůr čp. 18 patřil historicky k nejstarším a nejbohatším na Tepelsku, sídlil zde i rychtář. Zásadní přeměna dřevěné usedlosti v cihlovou probíhala mezi léty 1839 a 1868. Bohatě náročné dekorativní hrázdění štítů typické pro tuto sudetoněmeckou oblast se dochovalo pouze u vzorově zrekonstruovaného statku čp. 4 **(obr. 3)** a u čp. 8 **(obr. 4)**, které donedávna neslo na Chebsku častý motiv hvězdice (v současnosti asanováno).

Obec se až dnes začíná vzpamatovávat z hromadného odsunu německého obyvatelstva a stává se jedním z turistických cílů oblasti.

1.

2.

3.

